

TAPASZTALATOK A KISTELEKI ERDÉSZET FAKITERMELÉS SZERVEZÉSÉVEL KAPCSOLATOSAN

Tobak Ferenc

Erdészetünk Csongrád megye két járásának (szegedi és szentesi) 2628 km²-én, 13 község közigazgatási területén 4439 ha-on folytat gazdasági tevékenységet, a Tisza-hullámtér, Csanádi-hát, Duna-Tisza közti homokhát erdőgazdasági tájain.

A községhatárok szerinti erdőterület nagyság 20 ha-tól 1000 ha-ig előfordul. Az edész-kerületeket az erdőtestek nagyságának figyelembe vételével alakították ki 40—50 évvel ezelőtt. A munkák elvégzéséhez a környék földműveléssel foglalkozó lakosai az 1960-as évekig korlátlanul rendelkezésre álltak. A munkaerőhiány fokozatosan jelentkezett a mezőgazdasági nagyüzemek megalakulásával, az ipar fokozatos felütésével, s napjainkban az edészet munkaerőhiánya épp olyan nyomasztó, mint a népgazdaság majd minden területén. Természetes, hogy az Alföldön szétszórt erdőterületen gazdálkodó erdészet is keresi azt a legmegfelelőbb termelési formát, mely *a legkisebb létszámmal, a meglévő gépek maximális kihasználásával, a dolgozók szociális ellátásának biztosításával* elősegíti a hatékony gazdálkodást.

Ilyen előzmények után kellett választanunk olyan fakitermelési rendszert, mely az üzemtervi előírások maradéktalan betartásával lehetővé teszi az éves termelési feladat teljesítését, egyben segíti az élőfatermesztési tevékenységét is. Tízéves üzemtervi fakitermelési feladatunk 17 000 m³ nettó fatömeg. Ebből 8000—9000 m³ véghasználati, a megmaradó 7000—8000 m³ előhasználati.

Az 1974. évre tervezett véghasználati termelésünket — az üzemtervek előírásai alapján — a várható választék, piaci kereslet, fafajösszetétel, valamint fagyártmány feldolgozási alapanyag szükségletünk alapján, meglévő munkáltszámunk, gépi eszközeink, szállítási kapacitásunk maximális kihasználásának figyelembe vételével állítottuk össze. A két község határában elterülő erdőtestből 12—15 (egymáshoz 900—1000 m távolságra fekvő) erdőrésztletet soroltunk be termelésre. Az erdőrésztletek besorolásával nagy gondot fordítottunk szak- és segéd munkásaink munkahelyre szállításának gazdaságosságára is.

Hagyományos erdészkerület rendszerünk következménye, hogy munkásgárdánk 11 erdészkerületéből (2—6 fő) adódott. Ügyneli kellett ezért arra, hogy a munkahelyre történő oda-vissza szállítás időtartama az 1—1,5 órát ne haladja meg. A felsorolt szempontok szerint *koncentrált vágásokban* 18—20 fő szak- és segéd munkással 6 fős munkacapatokban (3 db Stihl motorfűrészszel, melyből 1 db tartalék) hagyományos vágáspáztákbán, *tő melletti felkészítéssel* kezdtük a fakitermelést.

A termelés irányítását egy vágásvezető és egy készletkezelő erdész végzi, kiknek a tevékenységét a koncentrált termelő egységekben az erdészet szabályozza az adott körülményeknek megfelelően. Számoltunk a téli időszakban nagyszámban jelentkező fagysszabadságon, mezőgazdasági kényszer-pihenőn levő munkáltszámra is, kik esetenként 60—80 főszen végeznek gallyazási munkát, előkészítik a vágásterületet erdősitésre, s hozzájárulnak a rendkívüli apadé-

csökkentéséhez. Így a hagyományos, szétszórt (esetenként 8—10 község határában végzett) véghasználati kitermelésekhez viszonyítva az *eszközkihasználást, a szállítást, értékesítés hatékonyságát* 15—20%-kal tudtuk növelni.

Az elért eredmény arra sarkallta erdészetünket, hogy az 1975. évi fahasználatot az 1974. évihez hasonlóan szervezzük. Az újszerű szervezésbe bevontuk a nevelővágásokat is. Míg 1974-ben a nevelővágásokat az erdészkerületek a maguk szervezte munkaerővel végezték el, 1975-ben mind nagyobb arányban végezték már központi erdészeti irányítással (koncentráltan) 18—20 munkással, 6 fős munkacsoportokban hagyományos tő melletti felkészítéssel (racionális technológiával).

Az 1976. évben két erdőrészletben (Tisza-hullámtér) *továbbfejlesztettük módszerünket úgy, hogy véghasználatban, gyéritesben a kidöntött fákat gallyazás után MTZ kerekes traktorral egy feldolgozó térre vonszoljuk, s ott dolgozzuk fel.* Ezzel a módszerrel meggyorsítjuk a felterhelést és szállítást.

Elképzelésünk, hogy a jövőben bevezetjük a szállítható hosszban való termelést a Tisza-hullámtéren. Így a kidöntött, legallyazott, többszörös hosszban darabolt rönk, illetve rúdanyag már a termelés napján feladóállomásra kerül, ahol továbbfeldolgozása iparszerűen végezhető. Ezzel a termelési tevékenységgel kiküszöbölhető az esetleges árvíz előli mentés is — rossz útviszonyok következtében magas költséggel történő szállítás — ami esetenként nagyon nagy ráfordítást igényel. E technológia alkalmazásával javítunk dolgozóink munkakörülményein is, a (tő melletti) termelési idő előreláthatólag 60%-kal rövidül, ami a termelékenység emelkedésében számottevő eredményt hozhat.

A koncentrált termelés alkalmazásával megteremtettük az alapját a felújítás 2—3 helyen történő 80—90 ha-os nagyságrendű — azonos vagy közel azonos termőhelyen történő — végrehajtására.

A technológia tökéletes megvalósításához szükséges az Alföldön dolgozó szakemberek, szakmunkások, munkások szemléletalakulása, céltudatosabban kell küzdeni feladataink maradéktalan megvalósításáért. Biztosítani kell a megfelelő eszközöket, megfelelő technikai szintet, mely az ember irányító tevékenységével meghozza a várt eredményt.

Termelési tevékenységünk kezdeti eredményeiről tájékoztat az 1. táblázat. Az 1 órára eső teljesítmény évenkénti emelkedése, az 1 m³-re jutó összes költség évenkénti csökkenése és a termelt 1 m³ vastagfára jutó iparifa emelkedése biztos alapot szolgáltat a megkezdett új technológia további tökéletesítésére, melyet ez évben néhány erdőrészletben alkalmaztunk (szálfában termeltünk, az MTZ

I. táblázat

Fahasználat-egységre eső költség, termelési érték, valamint az 1 m³ vastagfára jutó iparifa % 1974—75. évekre és 1976. év I. félévére vonatkoztatva

Év	Kitermelt vastagfa, m ³	1 órára eső telj., m ³	1 m ³ -re jutó össz. költség, Ft	Előállított termelési érték, 1000 Ft	1 Ft termelési költségére jutó termelési érték	1 m ³ vastagfára jutó iparifa, %-ban
1974	15 731	0,157	430	9416	1,39	47,47
1975	15 003	0,204	364	7599	1,39	54,54
1976.	8 654	0,350	330	4423	1,53	50,00
I. f. év						

**Szálfában MTZ kerekos traktorra szerelt csörlővel közelítő útra vonszolt anyag
feldolgozási idejének elemzése**

Termelés helye: Kisteleki Erdészet

Községhatár: Baks

Tag erdőrésztlet: 21/a

Használati mód: növedékfokozó gyérités

Fajaj: nemesnyár

Kor: 17 év

Terület: 15 ha

Munkavégzés ideje: 1976. június hó

Technológia: MTZ kerekos traktorra szerelt csörlő segítségével bütüjével a közelítő nyomok irányába döntött szálfák legallyazása, szükség szerinti darabolása, darabolt anyag drótkötélre való felkapcsolása, közelítő útra vonszolása, feldolgozása, készletezése

Felmerült időszükséglet és munkabér:

termelt iparifa	296,5 m ³	
tűzifa	30,0 m ³	
iparifából papírfa	93,0 m ³	831,5 ó = 16 076 Ft
összesen	326,5 m ³	
szakmunkás órakeret (telj.)		19,55 Ft
segédmunkás órakeret (telj.)		16,45 Ft
1 m ³ vastagfa kitermelési ideje:		831,5 : 326,5 = 2,55 óra
1 órára eső teljesítmény:		326,5 : 831,5 = 0,39 m ³
1 fő egy napi teljesítménye:		0,39 × 8 = 3,12 m ³
1 m ³ kitermelés munkabére kérgézzel:		16 076 : 326,5 = 49,23 Ft
Felmerült motorfűrész költsége:		145 × 50 = 7 250,— Ft
Felmerült MTZ traktorköltség:		113 × 80 = 9 040,— Ft
Felmerült munkabér összesen:		16 076,— Ft
Együtt:		32 366,— Ft
1 m ³ kitermelésére fordított összes közvetlen költség:		32 366 : 326,5 = 99,13 Ft/m ³ .

kerekos traktorra szerelt csörlővel közelítő útra vonszolt anyagot dolgoztuk fel, tő mellett csak a döntést és gallyazást végeztük). Ezt szemlélteti a 2. táblázaton bemutatott elemzés. Az eredmények minden bizonnyal zöldutat nyitnak — a koncentrált termelési forma — erdőszetünknel történő teljes bevezetésére.

Természetesen nemcsak a fakitermelés hatékonyságát, egyben az élőfa-termesztés koncentrállását is szolgálja a bevezetett módszer. Bizonyos, hogy az ilyen, egy tagban, vagy egymáshoz közel eső erdőrésztletekben gazdaságosan vonható össze az élő munkaerő, a gépi eszköz s fokozottabban biztosítható azok hatékony foglalkoztatása, mint a hagyományos, szétszórt erdőrésztletekben. A koncentrállás egyszersmind elihat az üzemtervek célszerű besorolás-csoportosítás kialakítására is, az eddigi elaprózódott erdőrésztletek helyett nagyüzemi, gépi művelésre alkalmas erdőrésztleteket alakít ki.

A Szovjetunió Felső- és Középfokú Szakoktatási Minisztériumának kiadványában a Ljesnoj Zsurnal-ban T. A. KISZLOVA, a lvovi Erdészeti Műszaki Főiskola közgazdászja ismerteti.

A fazgazdaság ökonómiai alapjai

című könyvet. Többek között megállapítja: „Az erdőszeti gazdaságtani irodalom az erdőgazdaság, a fakitermelés és a fafeldolgozó ipar gazdaságtana területén új, érdekes munkával gyarapodott, amelyet az Erdészeti Tudományos Intézet munkatársai szerkesztettek. A könyv 16 fejezetében a szerzők feltárják Magyarország fazgazdaságának alapvető gazdaságtani kérdéseit.”